

УКРАЇНА
ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

Управління взаємодії з правоохоронними органами, оборонної роботи,
запобігання та виявлення корупції обласної державної адміністрації
(відділ з питань запобігання та виявлення корупції)

ПАМ'ЯТКА
з питань мінімізації можливості
виникнення конфлікту інтересів осіб,
уповноважених на виконання функцій
держави, і врегулювання конфлікту
інтересів у разі його виникнення

м. Одеса
2013 р.

I. ПОНЯТТЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ

конфлікт інтересів - суперечність між особистими майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень.

Під **"особистими інтересами"** слід розуміти "будь-які інтереси публічного службовця, обумовлені особистими, родинними, дружніми чи будь-якими іншими позаслужбовими стосунками з іншими фізичними чи юридичними особами, в тому числі особисті майнові та немайнові інтереси, а також ті, що виникають у зв'язку з його членством або діяльністю в громадських, політичних та релігійних організаціях".

Саме по собі **приховування** особою наявного приватного інтересу вже розцінюється, як порушення службової дисципліни і **потребує вжиття відповідних заходів щодо запобігання корупції**.

В Україні про "конфлікт інтересів" вперше було згадано в Загальних правилах поведінки державного службовця від 23 жовтня 2000 року. Згідно із положенням цього акта державний службовець повинен на вимогу заявляти про наявність чи відсутність у нього конфлікту інтересів.

Конфлікт інтересів впливає із ситуації, коли державний службовець має **приватний інтерес**, тобто переваги для нього або його родини, близьких родичів, друзів чи осіб та організацій, з якими він має або мав спільні ділові чи політичні інтереси, що **впливає або може впливати на неупереджене та об'єктивне виконання службових обов'язків**.

Наявність **конфлікту інтересів** не обов'язково призводить до фактів корупції, однак істотно підвищує ризик вчинення корупційних діянь та є по суті їх передумовою. Тому законодавством передбачено низку положень щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Так, статтею 14 вказаного Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» визначено основні обов'язки пов'язані з конфліктом інтересів обов'язки осіб, зазначених у пункті 1 та підпунктах "а", "б" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону:

- 1) уживати заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів;
- 2) невідкладно у **письмовій формі** повідомляти безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів.

Ці положення носять загальний характер. Дещо конкретизує питання попередження конфлікту інтересів стаття **15 Закону України «Про правила етичної поведінки»**, відповідно до якої особи, уповноважені на виконання

функцій держави або місцевого самоврядування, незважаючи на особисті інтереси, вживають вичерпних заходів щодо недопущення конфлікту інтересів, а також не допускають вчинення дій чи бездіяльності, що можуть спричинити виникнення конфлікту інтересів або створити враження його наявності.

Зазначені особи не можуть прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчиняти дії або бездіяльність на користь **своїх особистих інтересів та/або інтересів третіх осіб**.

Наведене означає, що, **насамперед, необхідно запобігати виникненню конфлікту інтересів**. Тому хибною є практика свідомого створення службовцем обставин конфлікту інтересів, а в подальшому вжиття ним заходів щодо його врегулювання.

Трапляються випадки встановлення у законодавстві особливостей застосування правила щодо повідомлення про конфлікт інтересів. Зокрема, йдеться про частину першу статті 12¹ Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», відповідно до якої у разі виникнення конфлікту інтересів протягом строку здійснення повноважень сільський, селищний, міський голова, секретар сільської, селищної, міської ради, голова, заступник голови обласної, районної ради **зобов'язаний негайно доповісти** про це відповідній раді та вжити всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання конфлікту інтересів.

На законодавчому рівні в низці галузевих законів передбачено такі **способи врегулювання конфлікту інтересів** у випадку повідомлення підлеглим свого безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів:

- доручення виконання відповідного службового завдання **іншій посадовій особі**;
- **особистого виконання керівником** службового завдання;
- **в інший спосіб**, передбачений законодавством.

Такі положення, зокрема, передбачені Законами України «Про міліцію», «Про прокуратуру», «Про Службу безпеки України», «Про державну службу», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про дипломатичну службу», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», «Про військовий обов'язок і військову службу».

Крім того, з метою запобігання та врегулювання конфлікту інтересів з **1 січня 2014 року набере чинності** норма Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», відповідно до якої особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, **зобов'язані будуть протягом десяти днів** після призначення (обрання) на посаду **передати в управління іншій особі належні їм підприємства та**

корпоративні права у порядку, встановленому законом. У такому випадку зазначеним особам **заборонятиметься** передавати в управління належні їм підприємства та корпоративні права **на користь членів своєї сім'ї**.

Що стосується інших передбачених законодавством шляхів врегулювання конфлікту інтересів, як приклад можна навести встановлений процесуальним законодавством **інститут відводу (самовідводу)** судді, прокурора, секретаря судового засідання, слідчого, експерта, інших учасників провадження.

Зазначений спосіб вирішення конфлікту інтересів є поширеним і в інших процедурах: наприклад відвід (самовідвід) державного виконавця у виконавчому провадженні, відвід (самовідвід) члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України тощо.

Питанню врегулювання конфлікту інтересів присвячений окремий розділ **Загальних правил поведінки державного службовця**, що затверджені наказом Головного управління державної служби України від 4 серпня 2010 року № 214.

Зазначений акт визначає такі **основні правила щодо врегулювання конфлікту інтересів**:

1). необхідність усунення обставин, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів до того, як державний службовець буде призначений на посаду;

2). повідомлення про конфлікт інтересів:

- у разі коли обставини, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів, склалися після призначення на посаду, державний службовець повинен невідкладно повідомити в письмовій формі про це свого безпосереднього керівника та терміново вжити заходів щодо усунення таких обставин;

- якщо державному службовцю стало відомо про наявність конфлікту інтересів у інших державних службовців, йому необхідно повідомити про це свого безпосереднього керівника;

- державний службовець, який повідомив про конфлікт інтересів свого безпосереднього керівника і вважає, що вжиті заходи є недостатніми, може повідомити про це в письмовій формі керівника органу державної влади;

3). шляхи врегулювання конфлікту інтересів.

Щодо останнього способу врегулювання конфлікту інтересів, то згадані Загальні правила передбачають такі форми здійснення контролю:

- перевірка особою, визначеною керівником державного органу, змісту рішень чи проектів рішень, що приймаються або розробляються державним службовцем або відповідним колегіальним органом з питань, пов'язаних із предметом конфлікту інтересів;

- розгляд справ та прийняття рішень державним службовцем у присутності особи, визначеної керівником державного органу.

II. ШЛЯХИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ

Особлива правова природа публічно-службових відносин зумовлює необхідність встановлення гнучкого механізму для того, аби уникнути негативних наслідків конфлікту інтересів.

Найчастіше конфлікт інтересів виникає вже під час проходження державної служби. У такому разі потрібно вжити відповідних заходів по врегулюванню даної ситуації і забезпеченню неупередженого виконання службових обов'язків державним службовцем.

Доцільно передбачити наступні способи врегулювання конфлікту інтересів:

- доручення виконання відповідного службового завдання **іншій посадовій особі;**

- **особисте виконання** керівником службового завдання;

- **відмова від участі** у прийнятті рішення колегіальним органом (комітету, комісії, колегії, ради тощо), якщо така неучасть не впливає на повноваження цього органу. У разі якщо неучасть державного службовця, у якого виник конфлікт інтересів і який входить до складу колегіального органу, у прийнятті рішень цим органом призведе до втрати повноважень цим органом, участь такого державного службовця у прийнятті рішень має здійснюватись під контролем;

Зазначені шляхи врегулювання конфлікту інтересів доцільно застосовувати для врегулювання конфлікту інтересів, що має тимчасовий (разовий) характер.

- **позбавлення приватного інтересу**, з приводу якого може виникнути конфлікт інтересів, шляхом відчуження корпоративних прав, майна або майнових прав, передачі їх у довірче управління або в будь-який інший спосіб;

- **заміщення** державного службовця **іншою особою;**

- **переведення на іншу посаду** відповідної категорії посад державних службовців;

- **здійснення контролю за рішеннями**, що приймаються державним службовцем. У рішенні про здійснення контролю зазначаються форма контролю, відповідальна особа та вимоги до державного службовця щодо прийняття рішень стосовно предмета конфлікту інтересів.

- **в інший спосіб**, передбачений законодавством;

Зазначені шляхи врегулювання конфлікту інтересів доцільно застосовувати для врегулювання конфлікту інтересів, що має постійний або тривалий характер.

Часто зустрічаються випадки, коли державний службовець має певні **приватні інтереси, пов'язані з майновими правами.**

У цьому разі державний службовець **може позбутися** приватного інтересу, з приводу якого виник конфлікт інтересів, **шляхом відчуження корпоративних прав, майна або майнових прав, передачі їх у довірче управління майна або у будь-який інший спосіб.**

Однак позбавлення приватного інтересу має виключати **будь-яку можливість його приховування або відновлення.** Тому, не можуть вважатись позбавленням приватного інтересу дії щодо розлучення з подружжям, а також заяви, в тому числі публічні, про розірвання особистих, дружніх чи інших стосунків з іншими особами.

Не можуть вважатись позбавленням приватного інтересу відчуження корпоративних прав, майна або майнових прав, передачі їх у довірче управління, якщо такі дії здійснюються на користь членів сім'ї державного службовця.

Державний службовець має письмово повідомити про спосіб позбавлення приватного інтересу уповноважену особу чи Уповноважений орган.

З цього приводу уповноважена особа, а за її відсутності – Уповноважений орган, **робить висновок** про наявність або відсутність приватного інтересу.

Позитивним є врегулювання конфлікту інтересів шляхом **усунення державного службовця від прийняття рішення, чи участі в прийнятті рішення, або вчинення дій в умовах конфлікту інтересів.** Цей спосіб використовується за умови можливості залучення до прийняття такого рішення або вчинення відповідних дій **інших державних службовців.**

Усунення державного службовця від прийняття рішення чи участі в прийнятті рішення або вчинення дій в умовах конфлікту інтересів, а також залучення до прийняття рішення або вчинення відповідних дій інших службовців здійснюється **за рішенням керівника** органу або відповідного структурного підрозділу, в якому працює державний службовець.

У разі виникнення конфлікту інтересів державного службовця, який входить до складу **колегіального органу** (органу місцевого самоврядування, комітету, комісії, колегії тощо), такий службовець **не має права брати участь** у прийнятті рішення цим органом, якщо його неучасть не впливає на правомочність цього органу.

Однак, мова йде лише про ті колегіальні органи, які вправі приймати рішення, що породжують певні правові наслідки для окремих осіб чи невизначеного кола осіб.

Діяльність деяких колегіальних органів (як правило, це стосується колегій, комісій при органах державної влади чи місцевого самоврядування) носить консультативно - дорадчий характер і не має безпосереднього впливу на прийняття правового рішення.

Діяльність таких органів лише створює певні передумови для його прийняття.

У разі, якщо неучасть державного службовця, у якого виник конфлікт інтересів та який входить до складу колегіального органу, у прийнятті рішень цим органом призведе до **втрати правомочності** цього органу, участь такого державного службовця у прийнятті рішень має здійснюватись **під зовнішнім контролем**.

У випадку, коли конфлікт інтересів має постійний характер і не може бути розв'язаний шляхом усунення відповідного державного службовця від прийняття рішення або вчинення дій та за наявності рівноцінної вакантної посади, яка за своїми характеристиками відповідає особистим та професійним якостям державного службовця, **відбувається переведення державного службовця на іншу посаду**.

Однак, переведення на іншу посаду може здійснюватися лише за згодою державного службовця.

Якщо **переведення** державного службовця на іншу посаду є **неможливим** або державний службовець не погоджується на переведення на іншу посаду, і конфлікт інтересів не може бути врегульований в інший спосіб, **то державного службовця звільняють із займаної ним посади**.

Зазначені процедури переведення і звільнення здійснюються за рішенням органу чи посадової особи, які уповноважені приймати рішення про призначення державних службовців на посади. У цьому разі звільнення відбувається за участю тих органів і посадових осіб, які брали участь у його призначенні.

Форми зовнішнього контролю:

- перевірка Уповноваженим органом **змісту рішень чи проектів рішень**, що приймаються або розробляються державним службовцем або відповідним колегіальним органом з питань, пов'язаних з предметом конфлікту інтересів;

- розгляд справ та прийняття рішень державним службовцем **в присутності уповноваженої особи**;

- участь уповноваженої особи в роботі колегіального органу **в статусі спостерігача без права голосу**.

При цьому, **вимоги до державного службовця** стосовно прийняття рішень та/або вчинення дій стосовно предмету конфлікту інтересів **можуть включати**:

- зобов'язання державного службовця надавати Уповноваженому органу для попереднього ознайомлення проекти нормативно-правових актів та правових актів індивідуального характеру, які стосуються предмету конфлікту інтересів;

- зобов'язання державного службовця здійснювати розгляд справ або приймати рішення щодо предмету конфлікту інтересів у присутності уповноваженої особи або посадової особи Уповноваженого органу;

- заборону державному службовцю брати участь у прийнятті рішень щодо предмету конфлікту інтересів під час роботи у складі колегіального органу.

Приймаючи рішення про здійснення зовнішнього контролю, Уповноважений орган зазначає форму зовнішнього контролю, термін дії розпорядження та вимоги до державного службовця щодо прийняття рішень та/або вчинення дій стосовно предмету конфлікту інтересів.

Розпорядження про запровадження зовнішнього контролю надсилається державному службовцю, його безпосередньому керівнику та відповідній уповноваженій особі **не пізніше наступного робочого дня з моменту його видання.**

Такі заходи мають проводитись оперативно, оскільки прийняття рішень чи вчинення дій стосується зовнішніх правовідносин, тобто фізичними чи юридичними особами. Не можна допустити зволікання **із проведенням зовнішнього контролю**, адже це може перешкодити своєчасності забезпечення конституційних прав громадян, а також породити у них підозру у недобросовісності та упередженості з боку посадової особи чи іншого службовця відповідного органу державної влади.

Якщо конфлікт інтересів виникає у зв'язку з діяльністю державного службовця у складі колегіального органу, рішення про запровадження зовнішнього контролю надсилається колегіальному органу.

Зовнішній контроль може здійснюватися за ініціативою **Уповноваженого органу**, якщо до нього надходять повідомлення від фізичних або юридичних осіб про наявність конфлікту інтересів в діяльності публічного службовця.

При виявленні на підставі інформації потенційного конфлікту **Уповноважений орган** виносить державному службовцю **письмове попередження** про неприпустимість порушення законодавчо встановленої процедури врегулювання такого конфлікту та у разі необхідності видає **розпорядження** про запровадження зовнішнього контролю. Копія такого попередження надсилається відповідній уповноваженій особі.

У разі, якщо відповідна особа не вжила заходів по врегулюванню конфлікту інтересів і прийняла рішення або вчинила певні дії, це є **підставою для о скарження такого рішення**, а також вчинених ним дій або бездіяльності та визнання їх протиправними у судовому порядку. У цьому разі до державного службовця застосовуються відповідні заходи.

Скасування рішення, прийнятого в умовах конфлікту інтересів, яке стало підставою для вчинення правочину, є підставою для визнання такого правочину судом недійсним.

Що стосується інших правочинів, що вчинені в умовах конфлікту інтересів, вони можуть бути визнані **недійсними.**

Способи врегулювання конфлікту інтересів мають забезпечити своєчасність реагування на порушення законодавства і запобігти прийняттю рішень чи вчинення дій в умовах існування конфлікту інтересів.

III. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ, ЯКЕ РЕГУЛЮЄ ПРОБЛЕМУ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ

Закон України "Про засади запобігання і протидії корупції"

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

безпосереднє підпорядкування - відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень, контролю за їх виконанням;

близькі особи - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 4 цього Закону, в тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі;

конфлікт інтересів - суперечність між особистими майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень;

корупційне правопорушення - умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 4 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність;

корупція - використання особою, зазначеною в частині першій статті 4 цього Закону, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній в частині першій статті 4 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей;

члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі, а також, їхні діти, в тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

З наведеного можна дійти висновку, що особа може бути віднесена до членів сім'ї за наявності сукупності таких ознак:

- спільне проживання;
- пов'язаність спільним побутом;
- наявність взаємних прав та обов'язків із суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення.

Це однак, не стосується осіб, які перебувають у шлюбі, що визнаються членами сім'ї незалежно від наявності вказаних ознак.

Стаття 9. Обмеження щодо роботи близьких осіб

1. Особи, зазначені у підпунктах "а", "в" - "ж" пункту 1 та підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, не можуть мати у безпосередньому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам.

Особи, які претендують на зайняття посад, зазначених у підпунктах "а", "в" - "ж" пункту 1 та підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, зобов'язані повідомити керівництво органу, на посаду в якому вони претендують, про працюючих у цьому органі близьких їм осіб.

Положення абзаців першого та другого цієї частини **не поширюються на:**

- 1) народних засідателів і присяжних;
- 2) близьких осіб, які безпосередньо підпорядковані один одному у зв'язку з перебуванням кожного з них на виборній посаді;
- 3) осіб, які працюють у сільських населених пунктах (крім тих, що є районними центрами), а також гірських населених пунктах;
- 4) осіб, які працюють в галузі освіти, науки, культури, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, соціального захисту, крім державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування.

2. У разі виникнення обставин, що порушують вимоги частини першої цієї статті, відповідні особи, близькі їм особи вживають заходів щодо усунення таких обставин у **п'ятнадцятиденний строк.**

Якщо в зазначений строк ці обставини добровільно не усунуто, відповідні особи або близькі їм особи в місячний строк з моменту виникнення обставин підлягають переведенню в установленому порядку на іншу посаду, що виключає безпосереднє підпорядкування.

У разі неможливості такого переведення особа, яка перебуває у підпорядкуванні, **підлягає звільненню із займаної посади.**

3. Особам, зазначеним у підпунктах "а", "в" - "ж" пункту 1 та підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону (крім народних засідателів і присяжних), забороняється брати участь у роботі колегіальних органів під час розгляду питань щодо призначення на посаду близьких їм осіб та у будь-який інший спосіб впливати на прийняття такого рішення.

Стаття 14. Урегулювання конфлікту інтересів

1. Особи, зазначені у пункті 1 та підпунктах "а", "б" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, зобов'язані:

1) уживати заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів;

2) невідкладно у **письмовій формі** повідомляти безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів.

2. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, порядок надання окремих видів державних послуг та провадження інших видів діяльності, пов'язаних із виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, мають передбачати порядок та шляхи врегулювання конфлікту інтересів.

3. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону зобов'язані **протягом десяти днів після призначення (обрання) на посаду передати в управління іншій особі належні їм підприємства та корпоративні права** у порядку, встановленому законом.

У такому випадку особам, зазначеним у **пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4** цього Закону, **забороняється** передавати в управління належні їм підприємства та корпоративні права **на користь членів своєї сім'ї**.

4. **Методичне забезпечення діяльності уповноважених підрозділів з питань запобігання, виявлення та урегулювання конфлікту інтересів у діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної служби.**

5. Контроль за дотриманням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів Конституційного Суду України та суддів судів загальної юрисдикції, Голови та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Голови Державної судової адміністрації України та його заступників **здійснюється Радою суддів України.**

6. Контроль за дотриманням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності Голови Верховної Ради України та народних депутатів України **здійснюється комітетом, визначеним Верховною Радою України.**

7. Контроль за дотриманням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів осіб, зазначених у **пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4** цього Закону, за винятком осіб, зазначених у частинах п'ятій і шостій цієї статті **здійснюється уповноваженими підрозділами.**

Закон України "Про державну службу"

Стаття 12. Обмеження, пов'язані з прийняттям на державну службу

Не можуть бути обраними або призначеними на посаду в державному органі та його апараті особи, які:

- визнані у встановленому порядку недієздатними;
- мають не зняту або не погашену судимість за вчинення злочину або на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;
- у разі прийняття на службу будуть безпосередньо підпорядковані близьким їм особам;
- в інших випадках, встановлених законами України.

Примітка. Терміни "**безпосереднє підпорядкування**" і "**близька особа**" вживаються у значеннях, наведених у Законі України "Про засади запобігання і протидії корупції".

Стаття 16. Обмеження, пов'язані з проходженням державної служби

На державних службовців поширюються обмеження, передбачені Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції".

Державні службовці не можуть брати участь у страйках та вчиняти інші дії, що перешкоджають нормальному функціонуванню державного органу.

Інші обмеження, пов'язані з проходженням державної служби окремими категоріями державних

Стаття 16 (1). Врегулювання конфлікту інтересів

У разі виникнення конфлікту інтересів під час виконання службових повноважень державний службовець зобов'язаний негайно доповісти про це своєму безпосередньому керівникові.

Безпосередній керівник державного службовця зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання конфлікту інтересів, шляхом доручення виконання відповідного службового завдання іншому державному

службовцю, особистого виконання службового завдання чи в інший спосіб, передбачений законодавством.

Примітка. Термін "*конфлікт інтересів*" вживається у значенні, наведеному в Законі України "Про засади запобігання і протидії корупції".

Стаття 30. Підстави припинення державної служби

Крім загальних підстав, передбачених Кодексом законів про працю України, державна служба припиняється у разі:

- 1) порушення умов реалізації права на державну службу (стаття 4 цього Закону);
- 2) недотримання пов'язаних із проходженням державної служби вимог, передбачених статтями 16 і 161 цього Закону;
- 3) досягнення державним службовцем граничного віку проходження державної служби (стаття 23 цього Закону);
- 4) відставки державних службовців, які займають посади першої або другої категорії (стаття 31 цього Закону);
- 5) виявлення або виникнення обставин, що перешкоджають перебуванню державного службовця на державній службі (стаття 12 цього Закону);
- 6) відмови державного службовця від прийняття або порушення Присяги, передбаченої статтею 17 цього Закону;
- 7) притягнення державного службовця до кримінальної або адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення, пов'язані з порушенням обмежень, передбачених Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції".

Припинення державної служби відповідно до пункту 7 частини першої цієї статті здійснюється у **триденний строк** з дня отримання органом, в якому працює державний службовець, копії відповідного судового рішення, яке набрало законної сили.

Зміна керівників або складу державних органів не може бути підставою для припинення державним службовцем державної служби на займаній посаді з ініціативи новопризначених керівників, крім державних службовців патронатної служби.

За державними службовцями, які займали посади першої категорії не менше трьох років і звільнені у зв'язку із зміною складу органу, де вони працювали, або закінченням терміну повноважень цього органу, зберігається середньомісячний заробіток на період працевлаштування, але не більше одного року.

Стаття 38. Відповідальність за порушення законодавства про державну службу

Особи, винні у порушенні законодавства про державну службу, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із чинним законодавством.

Закон України "Про правила етичної поведінки"

Стаття 15. Недопущення конфлікту інтересів

1. Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, незважаючи на особисті інтереси, вживають вичерпних заходів щодо недопущення конфлікту інтересів, а також не допускають вчинення дій чи бездіяльності, що можуть спричинити виникнення конфлікту інтересів або створити враження його наявності.

2. Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не можуть прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчиняти дії або бездіяльність на користь своїх особистих інтересів та/або інтересів третіх осіб.

Наказ Головного управління державної служби України від 04.08.2010 № 214 "Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця"

Врегулювання конфлікту інтересів

Державний службовець зобов'язаний у межах своїх повноважень вживати заходів щодо недопущення конфлікту інтересів, а саме суперечності між особистими інтересами та службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих йому службових повноважень.

Обставини, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів, повинні бути усунуті до того, як державний службовець буде призначений на посаду.

У разі коли обставини, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів, склалися після призначення на посаду, державний службовець повинен **невідкладно повідомити в письмовій формі** про це свого безпосереднього керівника та терміново вжити заходів щодо усунення таких обставин.

У разі виникнення конфлікту інтересів або за наявності підстав, за яких він може виникнути, державний службовець повинен **дотримуватися цих Загальних правил**.

Якщо державному службовцю стало відомо про наявність конфлікту інтересів у інших державних службовців, йому необхідно повідомити про це свого безпосереднього керівника.

Державний службовець, який повідомив про конфлікт інтересів свого безпосереднього керівника і вважає, що вжиті заходи є недостатніми, може повідомити про це в письмовій формі керівника органу державної влади.

Безпосередній керівник зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання конфлікту інтересів, шляхом доручення виконання відповідного службового завдання іншій посадовій особі, особистого виконання службового завдання чи в інший спосіб, передбачений законодавством.

У разі виникнення конфлікту інтересів у державного службовця, який входить до складу колегіального органу (комітету, комісії, колегії, ради тощо), такий державний службовець **не повинен брати участь** у прийнятті рішення, якщо його неучасть не впливає на повноваження цього органу.

У разі якщо неучасть державного службовця, у якого виник конфлікт інтересів і який входить до складу колегіального органу, у прийнятті рішень цим органом **призведе до втрати повноважень цим органом**, участь такого державного службовця у прийнятті рішень має здійснюватись **під контролем**.

Державному службовцю рекомендується позбутись приватного інтересу, з приводу якого може виникнути конфлікт інтересів, шляхом відчуження корпоративних прав, майна або майнових прав, передачі їх у довірче управління або в будь-який інший спосіб.

У разі неможливості усунення конфлікту інтересів шляхом заміщення державного службовця іншою особою та відсутності можливостей для його переведення на іншу посаду відповідної категорії посад державних службовців **керівник органу**, де працює державний службовець, **або його заступник** відповідно до розподілу повноважень у найкоротший строк, але **не більше ніж протягом одного робочого дня**, приймає рішення про здійснення контролю за рішеннями, що приймаються цим державним службовцем.

У рішенні зазначаються форма контролю, відповідальна особа та вимоги до державного службовця щодо прийняття рішень стосовно предмета конфлікту інтересів.

Державний службовець не пізніше **наступного робочого дня з дня прийняття рішення** про застосування контролю ознайомлюється з таким рішенням.

Якщо конфлікт інтересів виникає у зв'язку з діяльністю державного службовця у складі колегіального органу, рішення про запровадження контролю над таким державним службовцем надсилається усім членам колегіального органу.

Контроль здійснюється у такій формі:

- перевірка особою, визначеною керівником державного органу, змісту рішень чи проектів рішень, що приймаються або розробляються державним службовцем або відповідним колегіальним органом з питань, пов'язаних із предметом конфлікту інтересів;
- розгляд справ та прийняття рішень державним службовцем у присутності особи, визначеної керівником державного органу.

Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 169 Про затвердження Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців

Умови проведення конкурсу

До участі у конкурсі не допускаються особи, які:

- визнані в установленому порядку недієздатними;
- мають судимість, що є несумісною із зайняттям посади державного службовця;
- у разі прийняття на службу будуть безпосередньо підпорядковані або підлеглі близьким особам;
- позбавлені права займати відповідні посади в установленому законом порядку на визначений термін;
- в інших випадках, установлених законами.

Кодекс законів про працю України

Стаття 25(1) Обмеження спільної роботи родичів на підприємстві, в установі, організації

Власник вправі запроваджувати обмеження щодо спільної роботи на одному і тому ж підприємстві, в установі, організації осіб, які є близькими родичами чи свояками (батьки, подружжя, брати, сестри, діти, а також батьки, брати, сестри і діти подружжя), якщо у зв'язку з виконанням трудових обов'язків вони безпосередньо підпорядковані або підконтрольні один одному.

На підприємствах, в установах, організаціях державної форми власності порядок запровадження таких обмежень встановлюється законодавством.

IV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення"

Стаття 172-7. Порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів

Неповідомлення особою безпосереднього керівника у випадках, передбачених

законом, про наявність конфлікту інтересів - тягне за собою накладення штрафу від десяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. 1. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а", "б" пункту 2 частини першої статті 4 Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції".

2. У цій статті під конфліктом інтересів слід розуміти суперечність між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність яких може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень.

Джерело: відділ з питань запобігання та виявлення корупції управління взаємодії з правоохоронними органами, оборонної роботи, запобігання та виявлення корупції Одеської обласної державної адміністрації